

Stichting Kalorama

Jaarverslaggeving 2017

INHOUDSOPGAVE

Pagina

5.1 Jaarrekening 2017

5.1.1	Balans per 31 december 2017	4
5.1.2	Resultatenrekening over 2017	5
5.1.3	Kasstroomoverzicht over 2017	6
5.1.4	Grondslagen van waardering en resultaatbepaling	7
5.1.5	Toelichting op de balans per 31 december 2017	16
5.1.6	Mutatieoverzicht materiële vaste activa	25
5.1.7	Overzicht langlopende schulden ultimo 2017	26
5.1.8	Toelichting op de resultatenrekening over 2017	27
5.1.9	Vaststelling en goedkeuring	35

5.2 Overige gegevens

5.2.1	Statutaire regeling resultaatbestemming	38
5.2.2	Nevenvestigingen	38
5.2.3	Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	39

5.1 JAARREKENING

5.1 JAARREKENING

5.1.1 BALANS PER 31 DECEMBER 2017 (na resultaatbestemming)

	<u>Ref.</u>	<u>31-dec-17</u>	<u>31-dec-16</u>
		€	€
ACTIVA			
Vaste activa			
Materiële vaste activa	1	16.072.742	16.677.611
Financiële vaste activa	2	5.150	15.450
Totaal vaste activa		<u>16.077.892</u>	<u>16.693.061</u>
Vlottende activa			
Vorraden	3	23.141	23.642
Onderhanden werk uit hoofde van DBC's	4	179.365	272.810
Vorderingen uit hoofde van financierings-tekort	5	0	34.978
Debiteuren en overige vorderingen	6	913.970	1.248.527
Liquide middelen	7	9.500.879	8.897.262
Totaal vlottende activa		<u>10.617.355</u>	<u>10.477.219</u>
Totaal activa		<u><u>26.695.247</u></u>	<u><u>27.170.280</u></u>
	<u>Ref.</u>	<u>31-dec-17</u>	<u>31-dec-16</u>
		€	€
PASSIVA			
Eigen vermogen	8		
Kapitaal		426.284	426.284
Bestemmingsfondsen		9.653.149	8.282.776
Totaal eigen vermogen		<u>10.079.433</u>	<u>8.709.060</u>
Voorzieningen	9	1.374.641	1.711.646
Langlopende schulden (nog voor meer dan een jaar)	10	10.341.159	11.017.224
Kortlopende schulden (ten hoogste 1 jaar)			
Schulden uit hoofde van financierings-overschot	5	396.005	0
Overige kortlopende schulden	11	4.504.009	5.732.350
Totaal kortlopende schulden (ten hoogste 1 jaar)		<u>4.900.014</u>	<u>5.732.350</u>
Totaal passiva		<u><u>26.695.247</u></u>	<u><u>27.170.280</u></u>

5.1.2 RESULTATENREKENING OVER 2017

	Ref.	2017 €	2016 €
BEDRIJFSOPBRENGSTEN:			
Opbrengsten zorgprestaties (en maatschappelijke ondersteuning)	13	31.045.977	30.179.641
Subsidies (exclusief Wmo en Jeugdwet)	14	448.064	311.622
Overige bedrijfsopbrengsten	15	263.001	288.556
Som der bedrijfsopbrengsten		31.757.042	30.779.819
BEDRIJFSLASTEN:			
Personeelskosten	16	22.114.021	22.397.339
Afschrijvingen op materiële vaste activa	17	1.894.374	1.847.345
Overige bedrijfskosten	18	5.904.917	5.798.065
Som der bedrijfslasten		29.913.312	30.042.749
BEDRIJFSRESULTAAT		1.843.730	737.070
Financiële baten en lasten	19	-446.529	-462.814
RESULTAAT BOEKJAAR		1.397.201	274.256
RESULTAATBESTEMMING			
<i>Het resultaat is als volgt verdeeld:</i>		2017 €	2016 €
Toevoeging/(onttrekking):			
Bestemmingsfonds aanvaardbare kosten		0	0
Bestemmingsfonds nieuwbouw		1.015.172	366.381
Bestemmingsfonds kanteling organisatie		-182.158	-92.125
Bestemmingsfonds Roadmap ICT		564.187	0
		1.397.201	274.256

5.1.3 KASSTROOMOVERZICHT OVER 2017

	Ref.	2017		2016	
		€	€	€	€
Kasstroom uit operationele activiteiten					
Bedrijfsresultaat			1.843.730		737.070
Aanpassingen voor:					
- afschrijvingen en overige waardeverminderingen	17	1.898.374		1.835.479	
- mutaties voorzieningen	9	-337.005		-8.587	
- overige mutaties bestemmingsfondsen	8	-26.828		0	
- boekresultaten afstoting vaste activa	17	-2.000		5.933	
			1.532.541		1.832.825
Veranderingen in werkkapitaal:					
- voorraden	3	501		1.158	
- mutatie onderhanden werk uit hoofde van DBC's	4	93.445		-172.333	
- vorderingen	6	334.557		629.819	
- vorderingen/schulden uit hoofde van financieringstekort respectievelijk -overschot	5	430.983		1.416.386	
- vorderingen/schulden uit hoofde van transitie regeling		0		-23.304	
- kortlopende schulden (excl. schulden aan banken)	11	-1.228.341		600.831	
			-368.855		2.452.557
Kasstroom uit bedrijfsoperaties			3.007.416		5.022.452
Ontvangen interest	19	1.726		12.278	
Betaalde interest	19	-437.955		-464.792	
			-436.229		-452.514
Totaal kasstroom uit operationele activiteiten			2.571.187		4.569.938
Kasstroom uit investeringsactiviteiten					
Investerings materiële vaste activa	1	-1.291.505		-871.247	
Desinvesterings materiële vaste activa	1	0		12.126	
Investerings in overige financiële vaste activa	2	0		0	
Desinvesterings overige financiële vaste activa	2	0		0	
Totaal kasstroom uit investeringsactiviteiten			-1.291.505		-859.121
Kasstroom uit financieringsactiviteiten					
Nieuw opgenomen leningen	10	0		0	
Aflossing langlopende schulden	10	-676.065		-673.569	
Kortlopend bankkrediet	11	0		0	
Totaal kasstroom uit financieringsactiviteiten			-676.065		-673.569
Mutatie geldmiddelen			603.617		3.037.248
Stand geldmiddelen per 1 januari	7		8.897.262		5.860.014
Stand geldmiddelen per 31 december	7		9.500.879		8.897.262
Mutatie geldmiddelen			603.617		3.037.248

5.1.4 GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

5.1.4.1 Algemeen

Algemene gegevens en groepsverhoudingen

Stichting Kalorama is statutair (en feitelijk) gevestigd te Beek (gemeente Berg en Dal), op het adres Nieuwe Holleweg 12 en is geregistreerd onder KvK-nummer 10043379.

Kalorama is een stichting die wordt bestuurd door een Raad van Bestuur met één bestuurder. Deze is eindverantwoordelijk voor alle activiteiten van de stichting. De Raad van Toezicht is ingericht om op het bestuur en de algemene gang van zaken in Kalorama toe te zien en het bestuur met raad en daad terzijde te staan en heeft in verband daarmee de in de statuten en de daarop gebaseerde reglementen omschreven taken en bevoegdheden. Kalorama heeft een ondernemingsraad en meerdere cliëntenraden ingesteld.

Kalorama exploiteert twee verpleeghuizen (een op de hoofdlocatie in Beek en de andere in de wijk Brakkenstein in Nijmegen), een centrum voor doofblinden (tevens op de hoofdlocatie in Beek), een verzorgingshuis in het centrum van Beek en een hospice in het centrum van Nijmegen. Op drie locaties in de gemeente Berg en Dal biedt Kalorama de mogelijkheid van inloop en ontmoeting. In het Kulturhus in Beek bevindt zich het activiteitscentrum van het Centrum voor Doofblinden. Daarnaast verzorgt de stichting extramurale zorg aan cliënten met doofblindheid zowel in de regio als in den lande.

Verslaggevingsperiode

Deze jaarrekening heeft betrekking op het boekjaar 2017, dat is geëindigd op balansdatum 31 december 2017.

Grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de Regeling verslaggeving WTZi (RvW), de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving RJ 655, Titel 9 BW2 en de bepalingen van en krachtens de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT).

De grondslagen die worden toegepast voor de waardering van activa en passiva en het resultaat zijn gebaseerd op historische kosten, tenzij anders vermeld in de verdere grondslagen.

Continuïteitsveronderstelling

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

Vergelijking met voorgaand jaar

De grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van voorgaand jaar.

Vergelijkende cijfers

De cijfers voor 2016 zijn, waar nodig, geherrubriceerd om vergelijkbaarheid met 2017 mogelijk te maken.

Gebruik van schattingen

De opstelling van de jaarrekening vereist dat het management oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld.

Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

De volgende waarderingsgrondslagen zijn naar de mening van het management het meest kritisch voor het weergeven van de financiële positie, en vereisen een aantal schattingen en veronderstellingen:

5.1.4 GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

5.1.4.2 Grondslagen van waardering van activa en passiva

Activa en passiva

Activa en passiva worden tegen verkrijgingsprijs of vervaardigingsprijs opgenomen, tenzij anders vermeld in de verdere grondslagen. Toelichtingen op posten in de balans, resultatenrekening en kasstroomoverzicht zijn in de jaarrekening genummerd.

Een actief wordt in de balans verwerkt wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar de onderneming zullen toevloeien en het actief een kostprijs of een waarde heeft waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Activa die hier niet aan voldoen worden niet in de balans verwerkt, maar worden aangemerkt als niet in de balans opgenomen activa.

Een verplichting wordt in de balans verwerkt wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen die economische voordelen in zich bergen en de omvang van het bedrag waartegen de afwikkeling zal plaatsvinden op betrouwbare wijze kan worden vastgesteld. Onder verplichtingen worden mede voorzieningen begrepen. Verplichtingen die hier niet aan voldoen worden niet in de balans opgenomen, maar worden verantwoord als niet in de balans opgenomen verplichtingen.

Een in de balans opgenomen actief of verplichting blijft op de balans opgenomen als een transactie niet leidt tot een belangrijke verandering in de economische realiteit met betrekking tot het actief of de verplichting. Dergelijke transacties geven evenmin aanleiding tot het verantwoorden van resultaten. Bij de beoordeling of er sprake is van een belangrijke verandering in de economische realiteit wordt uitgegaan van de economische voordelen en risico's die zich naar waarschijnlijk in de praktijk zullen voordoen, en niet op voordelen en risico's waarvan redelijkerwijze niet te verwachten is dat zij zich voordoen.

Een actief of verplichting wordt niet langer in de balans opgenomen indien een transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle rechten op economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot het actief of de verplichting aan een derde zijn overgedragen. De resultaten van de transactie worden in dat geval direct in de winst-en-verliesrekening opgenomen, rekening houdend met eventuele voorzieningen die dienen te worden getroffen in samenhang met de transactie. Indien de weergave van de economische realiteit ertoe leidt dat het opnemen van activa waarvan de rechtspersoon niet het juridisch eigendom bezit, wordt dit feit vermeld.

De jaarrekening wordt gepresenteerd in euro's, wat ook de functionele valuta is van Stichting Kalorama.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs onder aftrek van cumulatieve afschrijvingen en cumulatieve bijzondere waardeverminderingen.

De afschrijvingstermijnen van immateriële en materiële vaste activa zijn gebaseerd op de verwachte economische levensduur van het vast actief.

De afschrijvingen worden berekend als een percentage over de verkrijgings- of vervaardigingsprijs volgens de lineaire methode op basis van de verwachte economische levensduur. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikneming. Op bedrijfsterreinen en op vaste activa in ontwikkeling en vooruitbetalingen op materiële vaste activa wordt niet afgeschreven.

De volgende afschrijvingspercentages worden hierbij gehanteerd:

- Bedrijfsgebouwen : 2-10 %.
- Machines en installaties : 5-10 %.
- Andere vaste bedrijfsmiddelen : 0-25 %.

5.1.4 GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

Voor zover subsidies of daaraan gelijk te stellen vergoedingen zijn ontvangen als eenmalige bijdrage in de afschrijvingskosten, zijn deze in mindering gebracht op de investeringen.

Groot onderhoud:

Voor de kosten van periodiek groot onderhoud wordt een voorziening gevormd. Deze voorziening is opgenomen onder de overige voorzieningen aan de passiefzijde van de balans. De uitgaven voor groot onderhoud worden ten laste gebracht van deze voorziening.

Financiële vaste activa

De onder de financiële vaste activa geactiveerde WFZ-disagio's zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. De disagio's worden over de rentevast periodes van de leningen (10 en 5 jaar) ten laste van het resultaat gebracht.

Vaste activa - bijzondere waardeverminderingen

Stichting Kalorama heeft de contante waarde van de toekomstige kasstromen van haar zorgvastgoed benaderd op het niveau van kasstroomgenererende eenheid en vergeleken met de boekwaarde van het vastgoed en de overige met de bedrijfsvoering samenhangende activa per 31 december 2017.

De boekwaarden van de activa van 't Höfke en het Kulturhus zijn lager dan de geschatte contante waarden van de toekomstige netto kasstromen die de activa naar verwachting zullen genereren. De realiseerbare directe opbrengstwaarden van vaste activa van locatie 't Höfke, zijn ontleend aan taxaties door onafhankelijke externe taxateurs. De realiseerbare directe opbrengstwaarden van de vaste activa van locatie Kulturhus, zijn ontleend aan de WOZ taxaties van de gemeente. De getaxeerde marktwaarden zijn hoger dan de boekwaarde. Derhalve is er geen reden om een bijzondere waardevermindering toe te passen op de vaste activa.

Belangrijke overige veronderstellingen die zijn gehanteerd bij de benadering van de contante waarde van de kasstromen zijn:

- De bedrijfswaardeberekening is per locatie gemaakt, dus voor de locatie Kalorama, locatie 't Höfke, locatie Veste Brakkenstein en locatie Kulturhus;
- De kasstromen zijn over de periode 2018-2052 bepaald;
- De opbrengsten zijn toegerekend aan de locaties op basis van productie afspraken 2018;
- De overige opbrengsten en exploitatiekosten zijn gebaseerd op de vastgestelde begroting 2018;
- Er is rekening gehouden met actuele ontwikkelingen inzake de afbouw van de lage ZZP's 1, 2 en 3 naar nihil in 2020, de overige productie blijft stabiel;
- Positieve ontwikkeling van het wettelijk budget door indexering van 1% en negatieve ontwikkeling van de kosten van 1%;
- Vervangingsinvesteringen komen overeen met de investeringsbegroting en zijn meegenomen tot het niveau dat noodzakelijk wordt geacht om het betreffende vastgoed tot aan het einde levensduur in gebruik te houden;
- Er is gerekend met een disconteringsvoet van 5%, zijnde het gemiddelde van de externe vermogenskosten van Stichting Kalorama en de kostenvoet van het eigen vermogen gebaseerd op risicovrij rendement op Nederlandse staatsobligaties.

Voorraden

Voorraden zijn gewaardeerd tegen kostprijs op basis van gemiddelde inkoopprijs onder aftrek van een voorziening voor incourantheid, voor zover daar aanleiding toe bestaat.

Onderhanden werk uit hoofde van DBC's

Het onderhanden werk uit hoofde van DBC's wordt gewaardeerd tegen de opbrengstwaarde of de vervaardigingsprijs, zijnde de afgeleide verkoopwaarde van de reeds bestede verrichtingen. De productie van het onderhanden werk is bepaald door de openstaande verrichtingen te koppelen aan de DBC's die ultimo boekjaar openstonden. Op het onderhanden werk worden de voorschotten die ontvangen zijn van verzekeraars in mindering gebracht.

5.1.4 GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

Vorderingen

De eerste waardering van vorderingen is tegen reële waarde, inclusief transactiekosten. De vervolgwaardering van vorderingen is tegen nominale waarde. Een voorziening wordt getroffen op de vorderingen op grond van verwachte oninbaarheid. Een voorziening wordt via de statische methode getroffen op de vorderingen op grond van verwachte oninbaarheid.

Een vordering uit hoofde van financieringstekorten of een schuld uit hoofde van financieringsoverschotten is het aan het einde van het boekjaar bestaande verschil tussen het wettelijk budget voor aanvaardbare kosten en de ontvangen voorschotten en de in rekening gebrachte vergoedingen voor diensten en verrichtingen ter dekking van het wettelijk budget (artikel 6 Regeling verslaggeving WTZi).

Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit kas, banktegoeden en direct opeisbare deposito's met een looptijd korter dan twaalf maanden. Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder kortlopende schulden. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Liquide middelen die naar verwachting langer dan 12 maanden niet ter beschikking staan van de onderneming, worden gerubriceerd als financiële vaste activa.

Voorzieningen (algemeen)

Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan en die het gevolg zijn van een gebeurtenis uit het verleden, waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen contante waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichting en verliezen af te wikkelen. De rentemutatie van voorzieningen gewaardeerd tegen contante waarde is verantwoord als dotatie aan / vrijval van de voorziening.

Wanneer verplichtingen naar verwachting door een derde zullen worden vergoed, wordt deze vergoeding als een actief in de balans opgenomen indien het waarschijnlijk is dat deze vergoeding zal worden ontvangen bij de afwikkeling van de verplichting.

Personele voorzieningen worden, indien het effect van de tijdswaarde van geld materieel is, gewaardeerd tegen de contante waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichting af te wikkelen. De disconteringsvoet voor belastingen waartegen contant wordt gemaakt, geeft de actuele marktrente weer. Hierin zijn de risico's waarmee bij het schatten van de toekomstige uitgaven reeds rekening is gehouden niet betrokken.

Per individuele voorziening dient een toelichting van de grondslagen voor waardering te worden opgenomen, bijvoorbeeld:

Reorganisatievoorziening

Ontslagvergoedingen zijn vergoedingen als gevolg van het besluit van Stichting Kalorama en werknemer om de arbeidsrelatie te beëindigen vóór de reguliere pensioneringsdatum. De aard en het bedrag van de ontslagvergoeding zijn vastgelegd in het Raam Sociaal Plan en individuele afspraken met de werknemer. De voorziening is getroffen aangezien Stichting Kalorama een gedetailleerd plan voor het ontslag heeft opgesteld, het plan goedgekeurd en gecommuniceerd is en indien er geen realistische mogelijkheid is dat dit plan op een later tijdstip wordt ingetrokken. De voorziening wordt gewaardeerd tegen de reële waarde van de verplichting.

5.1.4 GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

Voorziening uitgestelde beloningen

De jubileumvoorziening betreft een voorziening voor toekomstige jubileumuitkeringen. De voorziening betreft de contante waarde van de in de toekomst uit te keren jubileumuitkeringen. De berekening is gebaseerd op gedane toezeggingen in de cao, een gemiddelde salarisstijging van 2% per jaar, blijfkans en leeftijd. De gehanteerde disconteringsvoet is 2,0%. Het effect van de discontering is € 59k. Voorgaand jaar was de disconteringsvoet ook 2,0%. De periodieke toename van de voorziening is gepresenteerd als dotatie aan de voorziening.

Voorziening groot onderhoud

De voorziening groot onderhoud wordt gevormd voor verwachte kosten inzake periodiek onderhoud van panden, installaties, e.d., gebaseerd op een meerjaren onderhoudsplan over 2018 tot en met 2037. De voorziening is gebaseerd op een prijsstijging van 2% per jaar en een disconteringsvoet van 1,3%. Het effect van de discontering is € 38k. Voorgaand jaar was de disconteringsvoet 1,9%. Door wijziging van de disconteringsvoet is de voorziening € 16k toegenomen.

Voorziening langdurig zieken

Voor langdurig zieken is een voorziening gevormd op basis van de contante waarde van de verwachte loonkosten in de eerste twee jaren van de arbeidsongeschiktheid (voor medewerkers die naar verwachting niet zullen terugkeren in het arbeidsproces), voorzover deze na 31 december 2017 vallen, gebaseerd op 100 % gedurende het eerste jaar en 70 % gedurende het tweede jaar. De gehanteerde disconteringsvoet is -0,04%. Het effect van de discontering is € 54. Voorgaand jaar was de disconteringsvoet -0,05%. De wijziging van de disconteringsvoet heeft nagenoeg geen effect op de stand van de voorziening.

Voorziening persoonlijk budget levensfase (toerekening aan jaren)

De voorziening persoonlijk levensfase budget (PLB) betreft een voorziening uit hoofde van een cao verplichting in het kader van de overgangsregeling 50+. De voorziening is in 2017 vrijgevallen, omdat de overgangsregeling is geëindigd.

Voorziening ERD ziekwet

Met ingang van 1 januari 2014 is Kalorama eigen risicodragers geworden voor de Ziekwet. Voor eventuele toekomstige ziekwetuitkeringen werd een voorziening gevormd. Deze werd berekend door het percentage ZW wat in de WW-premie zit te berekenen over de totale loonsom; 0,32% van het SV loon. Met ingang van 1 januari 2018 wordt geen voorziening meer gevormd, maar komen de jaarlijkse kosten ten laste van de exploitatie.

Schulden

Onder de langlopende schulden worden schulden opgenomen met een resterende looptijd van meer dan één jaar. De kortlopende schulden hebben een verwachte looptijd van maximaal één jaar. De schulden worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De aflossingsverplichtingen voor het komend jaar van de langlopende schulden worden opgenomen onder kortlopende schulden.

5.1.4 GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

5.1.4.3 Grondslagen van resultaatbepaling

Algemeen

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de baten en de lasten over het verslagjaar, met inachtneming van de hiervoor reeds vermelde waarderingsgrondslagen.

Baten worden in de winst- en verliesrekening opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verlichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Baten worden verantwoord in het jaar waarin de baten zijn gerealiseerd. Lasten worden in aanmerking genomen in het jaar waarin deze voorzienbaar zijn. De overige baten en lasten worden toegerekend aan de verslagperiode waarop deze betrekking hebben.

Baten (waaronder nagekomen budgetaanpassingen) en lasten uit voorgaande jaren die in dit boekjaar zijn geconstateerd, worden aan dit boekjaar toegerekend. In het geval van een geconstateerde fout in voorgaande boekjaren wordt fouterstel toegepast.

Opbrengsten

Opbrengsten uit het verlenen van diensten worden in de winst-en-verliesrekening verwerkt wanneer het bedrag van de opbrengsten op betrouwbare wijze kan worden bepaald, de inning van de te ontvangen vergoeding waarschijnlijk is, de mate waarin de dienstverlening op balansdatum is verricht betrouwbaar kan worden bepaald en de reeds gemaakte kosten en de kosten die (mogelijk) nog moeten worden gemaakt om de dienstverlening te voltooien op betrouwbare wijze kunnen worden bepaald.

Indien het resultaat van een bepaalde opdracht tot dienstverlening niet op betrouwbare wijze kan worden bepaald, worden de opbrengsten verwerkt tot het bedrag van de kosten van de dienstverlening die worden gedekt door de opbrengsten.

De met de opbrengsten samenhangende lasten worden toegerekend aan de periode waarin de baten zijn verantwoord.

Personele kosten

Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de resultatenrekening voorzover ze verschuldigd zijn aan werknemers respectievelijk de belastingautoriteit.

De beloningen van het personeel worden als last in de winst-en-verliesrekening verantwoord in de periode waarin de arbeidsprestatie wordt verricht en, voor zover nog niet uitbetaald, als verplichting op de balans opgenomen. Als de reeds betaalde bedragen de verschuldigde beloningen overtreffen, wordt het meerdere opgenomen als een overlopend actief voor zover er sprake zal zijn van terugbetaling door het personeel of van verrekening met toekomstige betalingen door de instelling.

Voor de beloningen met opbouw van rechten (sabbatical leave, gratificaties e.d.) worden de verwachte lasten gedurende het dienstverband in aanmerking genomen. Een verwachte vergoeding ten gevolge van gratificaties worden verantwoord indien de verplichting tot betaling van die vergoeding is ontstaan op of vóór balansdatum en een betrouwbare schatting van de verplichtingen kan worden gemaakt. Ontvangen bijdragen voortvloeiend uit levensloopregelingen worden in aanmerking genomen in de periode waarover deze bijdragen zijn verschuldigd. Toevoegingen aan en vrijval van verplichtingen worden ten laste respectievelijk ten gunste van de winst-en-verliesrekening gebracht.

5.1.4 GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

Indien een beloning wordt betaald, waarbij geen rechten worden opgebouwd (bijvoorbeeld doorbetaling in geval van ziekte of arbeidsongeschiktheid) worden de verwachte lasten verantwoord in de periode waarover deze beloning is verschuldigd. Voor op balansdatum bestaande verplichtingen tot het in de toekomst doorbetalen van beloningen (inclusief ontslagvergoedingen) aan personeelsleden die op balansdatum naar verwachting blijvend geheel of gedeeltelijk niet in staat zijn om werkzaamheden te verrichten door ziekte of arbeidsongeschiktheid wordt een voorziening opgenomen. De verantwoorde verplichting betreft de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de desbetreffende verplichting op balansdatum af te wikkelen. De beste schatting is gebaseerd op contractuele afspraken met personeelsleden (CAO en individuele arbeidsovereenkomsten). Toevoegingen aan en vrijval van verplichtingen worden ten laste respectievelijk ten gunste van de winst-en-verliesrekening gebracht.

Ontslagvergoedingen

Ontslagvergoedingen zijn vergoedingen die worden toegekend in ruil voor de beëindiging van het dienstverband. Een uitkering als gevolg van ontslag wordt als verplichting en als last verwerkt als de onderneming zich aantoonbaar onvoorwaardelijk heeft verbonden tot betaling van een ontslagvergoeding. Als het ontslag onderdeel is van een reorganisatie, worden de kosten van de ontslagvergoeding opgenomen in een reorganisatievergoeding. Zie hiervoor de grondslag onder het hoofd Voorzieningen. Ontslagvergoedingen worden gewaardeerd met inachtneming van de aard van de vergoeding. Als de ontslagvergoeding een verbetering is van de beloningen na afloop van het dienstverband, vindt waardering plaats volgens dezelfde grondslagen die worden toegepast voor pensioenregelingen. Andere ontslagvergoedingen worden gewaardeerd op basis van de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichting af te wikkelen.

Pensioenen

Stichting Kalorama heeft voor haar werknemers een toegezegde pensioenregeling. Hiervoor in aanmerking komende werknemers hebben op de pensioengerechtigde leeftijd recht op een pensioen dat is gebaseerd op het gemiddeld verdiende loon berekend over de jaren dat de werknemer pensioen heeft opgebouwd bij Kalorama. De verplichtingen, die voortvloeien uit deze rechten van haar personeel, zijn ondergebracht bij het bedrijfstakpensioenfonds Zorg en Welzijn. Kalorama betaalt hiervoor premies waarvan de helft door de werkgever wordt betaald en de helft door de werknemer. De pensioenrechten worden jaarlijks geïndexeerd, indien en voor zover de dekkingsgraad van het pensioenfonds (het vermogen van het pensioenfonds gedeeld door haar financiële verplichtingen) dit toelaat. Per 1 januari 2015 gelden nieuwe regels voor pensioenfondsen. Daarbij behoort ook een nieuwe berekening van de dekkingsgraad. De 'nieuwe' dekkingsgraad is het gemiddelde van de laatste twaalf dekkingsgraden. Door een gemiddelde te gebruiken, zal de dekkingsgraad nu minder sterk schommelen. In maart 2018 bedroeg de dekkingsgraad 103%. Het vereiste niveau van de dekkingsgraad is 128%. Het pensioenfonds verwacht volgens het herstelplan binnen 9 jaar hieraan te kunnen voldoen en voorziet geen noodzaak voor de aangesloten instellingen om extra stortingen te verrichten of om bijzondere premieverhogingen door te voeren. Kalorama heeft geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bijdragen in geval van een tekort bij het pensioenfonds, anders dan het effect van hogere toekomstige premies. Kalorama heeft daarom alleen de verschuldigde premies tot en met het einde van het boekjaar in de jaarrekening verantwoord.

Financiële baten en lasten

De financiële baten en lasten betreffen van derden en groepsmaatschappijen ontvangen (te ontvangen) en aan derden en groepsmaatschappijen betaalde (te betalen) interest. Tevens is hieronder opgenomen het aandeel van de stichting in het resultaat van de op nettovermogenswaarde gewaardeerde deelnemingen danwel ontvangen dividenden van deelnemingen waarin geen invloed van betekenis op het zakelijke en financiële beleid wordt uitgeoefend en waardeveranderingen van financiële vaste activa en effecten.

5.1.4 GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

Overheidssubsidies

Overheidssubsidies worden aanvankelijk in de balans opgenomen als vooruitontvangen baten zodra er redelijke zekerheid bestaat dat zij zullen worden ontvangen en dat de groep zal voldoen aan de daaraan verbonden voorwaarden. Subsidies ter compensatie van door de groep gemaakte kosten worden systematisch als opbrengsten in de winst-en-verliesrekening opgenomen in dezelfde periode als die waarin de kosten worden gemaakt. Subsidies ter compensatie van de groep voor de kosten van een actief worden systematisch in de winst-en-verliesrekening opgenomen gedurende de gebruiksduur van het actief. Een krediet afgesloten tegen een lagere rente dan de marktrente, wordt als schuld in de balans opgenomen waarbij waardering plaatsvindt zoals opgenomen onder Financiële instrumenten. Het verschil tussen het hogere ontvangen bedrag van het krediet en de boekwaarde bij eerste verwerking betreft het voordeel als gevolg van de lagere rente. Dit voordeel wordt verwerkt als overheidssubsidie.

Uitgangspunten sociaal domein

Bij het bepalen van de Wmo-omzet heeft de stichting de grondslagen voor waardering en resultaatbepaling gevolgd zoals hiervoor opgenomen. Met ingang van 2015 is als gevolg van de transitie een deel van de toenmalige AWBZ en ZVW zorg overgeheveld van de zorgkantoren respectievelijk de zorgverzekeraars naar de gemeenten ('decentralisatie').

Als gevolg van deze decentralisatie van begeleiding en dagbesteding is er vanaf 2015 sprake van een bepaalde mate van omzetonzekerheden. Overeenkomstig de landelijke en gemeentelijke uitingen van de overheid heeft hierbij continuïteit van zorgverlening voorop staan. Dit heeft gevolgen die leiden tot inherente onzekerheden en schattingsrisico's in deze omzet van instellingen, die naar beste weten zijn geschat door de raad van bestuur van stichting en verwerkt in de jaarrekening, maar die tot nagekomen effecten kunnen leiden in volgend jaar. Hieraan ligt een aantal zaken ten grondslag, waaronder het feit dat per gemeente andere producten zijn afgesproken en separate voorwaarden gelden (tijdige aanwezigheid van een geldige beschikking, woonplaatsbeginsel, feitelijke zorglevering, zelfindicatie door medewerkers, e.d.).

Daarnaast is er gestreefd naar een finale afrekening resp. landelijke verantwoording van de zorg aan alle gemeenten waar de stichting een contracteringsrelatie mee heeft op basis van het landelijke ISD-protocol. Niet alle gemeenten hebben hiermee ingestemd. Dit kan ertoe leiden dat de verantwoorde omzet ter discussie kan worden gesteld.

De wijze waarop de individuele gemeenten overgaan tot afwikkeling en vaststelling is op dit moment nog niet bekend, echter de raad van bestuur heeft deze mogelijke effecten naar beste weten geschat en verwerkt in deze jaarrekening waar mogelijk en wijst op het resterende inherente risico terzake dat kan leiden tot nagekomen financiële effecten in 2018 of later.

5.1.4.5 Grondslagen voor de opstelling van het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld op basis van de indirecte methode.

Betalingen welke voortvloeien uit langlopende leningen worden voor het gedeelte dat betrekking heeft op de rente opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten en voor het gedeelte dat betrekking heeft op de aflossing als kasstroom uit financieringsactiviteiten. In deze opstelling is de mutatie van de kortlopende schulden aan de kredietinstellingen begrepen in de mutatie van de liquide middelen.

De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit liquide middelen.

5.1.4 GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

5.1.4.6 Grondslagen voor gebeurtenissen na balansdatum

Gebeurtenissen die nadere informatie geven over de feitelijke situatie per balansdatum en die blijken tot aan de datum van het opmaken van de jaarrekening worden verwerkt in de jaarrekening.

Gebeurtenissen die geen nadere informatie geven over de feitelijke situatie per balansdatum worden niet in de jaarrekening verwerkt. Als dergelijke gebeurtenissen van belang zijn voor de oordeelsvorming van de gebruikers van de jaarrekening, worden de aard en de geschatte financiële gevolgen ervan toegelicht in de jaarrekening.

5.1.4.7 Waarderingsgrondslagen WNT

Voor de uitvoering van de Wet normering topinkomens (WNT) heeft de instelling zich gehouden aan de wet- en regelgeving inzake de WNT, waaronder de instellingsspecifieke (sectorale) regels.

5.1.5 TOELICHTING OP DE BALANS

ACTIVA

1. Materiële vaste activa

	31-dec-17	31-dec-16
<i>De specificatie is als volgt:</i>	€	€
Bedrijfsgebouwen en terreinen	10.433.888	11.295.901
Machines en installaties	2.924.100	3.187.558
Andere vaste bedrijfsmiddelen, technische en administratieve uitrusting	2.207.954	2.029.533
Materiële vaste bedrijfsactiva in uitvoering en vooruitbetalingen op mva	506.800	164.619
Totaal materiële vaste activa	16.072.742	16.677.611
<i>Het verloop van de materiële activa in het verslagjaar is als volgt weer te geven:</i>	2017	2016
	€	€
Boekwaarde per 1 januari	16.677.611	17.659.902
Bij: investeringen	1.291.505	871.247
Bij: herwaarderingen	0	0
Af: afschrijvingen	1.896.374	1.841.412
Af: bijzondere waardeverminderingen	0	0
Bij: terugname bijzondere waardeverminderingen	0	0
Af: terugname geheel afgeschreven activa	0	0
Af: desinvesteringen	0	12.126
Boekwaarde per 31 december	16.072.742	16.677.611
Aanschafwaarde	45.830.735	44.546.722
Cumulatieve afschrijvingen	29.757.993	27.869.111

Toelichting:

Voor een nadere specificatie van het verloop van de materiële vaste activa per activagroep wordt verwezen naar het mutatieoverzicht onder 5.1.6.

In 2017 is voor € 467k geïnvesteerd in instandhouding, waarvan € 373k betrekking heeft op het verbeteren van de brandveiligheid op de locaties Kalorama en 't Höfke. Daarnaast is € 19k geïnvesteerd in verbouwingen, € 29k in installaties (waaronder een waterzuiveringssysteem op Veste Brakkenstein), € 289k in inventarissen (meubilair, bedden en medische hulpmiddelen) en € 147k in automatisering (HR selfservice, aanpassing werkplekken en vervanging patchkasten).

De investeringen op materiële vaste activa in uitvoering hebben betrekking op de nieuwbouw projecten (€ 342k). Dat zijn het project nieuwbouw Centrum voor Doofblinden, het project nieuwbouw Kalorama en het project infra en sloop Kalorama. Het eerste project heeft de fase van definitief ontwerp bereikt, de andere twee projecten zitten nog in de initiatief fase. In 2017 is voor de nieuwbouw financiering aangevraagd bij een aantal banken en borging bij het Waarborgfonds voor de Zorgsector. Bij deze financieringsaanvraag is Kalorama begeleid door EY Montesquieu.

Stichting Kalorama heeft van al het vastgoed het juridisch en economisch eigendom.

De vaste activa zijn als zekerheid gesteld voor de langlopende schulden. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar het overzicht van de langlopende leningen in bijlage 5.1.7.

De materiële vaste activa dienen voor een bedrag van € 17.780k (2016: € 17.780k) als garantie voor leningen die zijn geborgd via het Waarborgfonds voor de Zorg (WFZ). De zorginstelling heeft zich verbonden niet zonder voorafgaande toestemming van het WFZ onroerende goederen die zijn gefinancierd met geborgde leningen te vervreemden of met een ander zakelijk recht te bezwaren. Tevens heeft de zorginstelling zich verbonden om op eerste verzoek van het WFZ een recht van hypotheek aan het WFZ te verstrekken op onroerende zaken waarvoor een lening is aangegaan die geheel of gedeeltelijk door het WFZ is geborgd.

5.1.5 TOELICHTING OP DE BALANS

ACTIVA

2. Financiële vaste activa

De specificatie is als volgt:

	31-dec-17	31-dec-16
	€	€
WFZ-vergoeding borgstelling	5.150	15.450
Totaal financiële vaste activa	5.150	15.450

Het verloop van de financiële vaste activa is als volgt:

	2017	2016
	€	€
Boekwaarde per 1 januari	15.450	25.750
Af: afschrijvingen	-10.300	-10.300
Boekwaarde per 31 december	5.150	15.450

Toelichting:

De afschrijvingstermijnen zijn gelijk aan de perioden dat de rentes vast staan. In 2018 loopt de laatste periode af.

3. Voorraden

De specificatie is als volgt:

	31-dec-17	31-dec-16
	€	€
Vorraad hotelfunctie	11.000	11.000
Vorraad café - winkel	10.471	11.373
Overige voorraden:		
Emballage e.d.	1.670	1.269
Totaal voorraden	23.141	23.642

Toelichting:

Er is geen voorziening voor incourantheid noodzakelijk op de voorraden.
 Op de voorraden is pandrecht gevestigd als zekerheid gesteld voor de langlopende schulden. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar het overzicht van de langlopende leningen in bijlage 5.1.7.

4. Onderhanden werk uit hoofde van DBC's

De specificatie is als volgt:

	31-dec-17	31-dec-16
	€	€
Onderhanden werk DBC's	179.365	272.810
Af: voorziening onderhanden werk	0	0
Totaal onderhanden werk	179.365	272.810

5.1.5 TOELICHTING OP DE BALANS

ACTIVA

5. Vorderingen uit hoofde van financieringstekort en schulden uit hoofde van financieringsoverschot AWBZ / WLZ

	t/m 2014	2015	2016	2017	totaal
	€	€	€	€	€
Saldo per 1 januari	-349.168	-82.979	467.125	0	34.978
Financieringsverschil boekjaar				-113.050	-113.050
Correcties voorgaande jaren	-1.577	0	945		-632
Betalen/ontvangsten	325.576	0	-642.877		-317.301
Subtotaal mutatie boekjaar	323.999	0	-641.932	-113.050	-430.983
Saldo per 31 december	-25.169	-82.979	-174.807	-113.050	-396.005

Stadium van vaststelling (per erkenning):

300-949 Stichting Kalorama c b b a

a= interne berekening

b= overeenstemming met zorgverzekeraars

c= definitieve vaststelling NZa

Waarvan gepresenteerd als:

- vorderingen uit hoofde van financieringstekort

- schulden uit hoofde van financieringsoverschot

31-dec-17	31-dec-16
€	€
0	34.978
396.005	0
-396.005	34.978

Specificatie financieringsverschil in het boekjaar

	31-dec-17	31-dec-16
	€	€
Wettelijk budget voor aanvaardbare kosten Wlz-zorg (exclusief subsidies)	26.764.843	28.506.271
Af: vergoedingen ter dekking van het wettelijk budget	26.877.893	28.039.146
Totaal financieringsverschil	-113.050	467.125

Toelichting:

In het te betalen bedrag ultimo 2017 zit een bedrag ad € 25k met betrekking tot 2015 en een bedrag ad € 95k met betrekking tot 2016 wat gecorrigeerd is naar aanleiding van de bevindingen uit de materiële controle over 2014. Deze bedragen zijn begin 2018 terugbetaald aan de NZa.

5.1.5 TOELICHTING OP DE BALANS

ACTIVA

6. Debiteuren en overige vorderingen

De specificatie is als volgt:

	31-dec-17	31-dec-16
	€	€
Vorderingen op debiteuren	25.038	18.711
Incasso onderweg	2.116	2.287
Debiteuren zorgverzekeraars	130.061	220.355
Debiteuren gemeenten	173.313	285.649
Overige vorderingen:		
Afgesloten DBC's, nog niet gefactureerd	330.326	491.910
Rekening-courant verhoudingen	30.253	30.142
UWV ziekengeld	4.049	5.619
WGA uitkeringen	0	6.589
Overige overlopende activa:		
Vooruitgefactureerde bedragen	79.809	73.541
Nog te ontvangen bedragen	4.250	11.799
Nog te factureren bedragen	134.755	101.925
Totaal debiteuren en overige vorderingen	913.970	1.248.527

Toelichting:

Op de vorderingen op debiteuren is een voorziening voor oninbaarheid ad € 1.630 in mindering gebracht (2016: € 10.201). Op de debiteuren zorgverzekeraars was ultimo 2016 een bedrag ad € 142k in mindering gebracht voor overproductie op wijkverpleging. Dit bedrag is in maart 2018 terugbetaald aan zorgverzekeraar VGZ en staat ultimo 2017 dus nog als voorziening onder de debiteuren zorgverzekeraars. Op de debiteuren gemeenten is een voorziening ad € 72k gevormd voor moeilijk inbare vorderingen.

De liquiditeit (verhouding kortlopende vorderingen versus kortlopende schulden) bedraagt eind 2017 2,2 (2016: 1,8).

7. Liquide middelen

De specificatie is als volgt:

	31-dec-17	31-dec-16
	€	€
Bankrekeningen	9.492.362	8.889.198
Kassen	8.517	8.064
Totaal liquide middelen	9.500.879	8.897.262

Toelichting:

De liquide middelen zijn vrij beschikbaar.

5.1.5 TOELICHTING OP DE BALANS

PASSIVA

8. Eigen vermogen

Het groepsvermogen bestaat uit de volgende componenten:

	31-dec-17	31-dec-16
	€	€
Kapitaal	426.284	426.284
Bestemmingsfondsen	9.653.149	8.282.776
Totaal eigen vermogen	10.079.433	8.709.060

Kapitaal

Het verloop is als volgt weer te geven:

	Saldo per 1-jan-2017	Resultaat- bestemming	Overige mutaties	Saldo per 31-dec-2017
	€	€	€	€
Kapitaal	426.284	0	0	426.284
Totaal kapitaal	426.284	0	0	426.284

Bestemmingsfondsen

Het verloop is als volgt weer te geven:

	Saldo per 1-jan-2017	Resultaat- bestemming	Overige mutaties	Saldo per 31-dec-2017
	€	€	€	€
Bestemmingsfondsen:				
Nieuwbouw	2.872.908	1.015.172	0	3.888.080
Kanteling organisatie	203.527	-182.158	0	21.369
Reserve aanvaardbare kosten	5.076.755	0	0	5.076.755
Ontvangen giften	129.586	0	26.828	102.758
Roadmap ICT	0	564.187	0	564.187
Totaal bestemmingsfondsen	8.282.776	1.397.201	26.828	9.653.149

Toelichting:

Het bestemmingsfonds voor nieuwbouw is gevormd voor toekomstige nieuwbouw dan wel grondige renovatie van een aantal panden. De gebouwen van Kalorama op de hoofdlocatie en 't Höfke zijn verouderd en aan vervanging danwel grondige renovatie toe. De reserve is het verschil tussen de werkelijke kapitaallasten en de vergoeding voor kapitaallasten (exclusief die voor inventaris en automatisering) voor zover het resultaat het toelaat. Er is over 2017 een resultaat ad € 1.755k op vastgoed behaald

Het bestemmingsfonds kanteling organisatie is gevormd voor de kosten samenhangend met de organisatiewijziging naar zelforganiserende teams, zoals de coaching van teams en kosten die mogelijk voortvloeien uit de afloop van tijdelijke contracten die hiermee verband houden.

Het bestemmingsfonds ontvangen giften is gevormd voor van derden ontvangen giften. De mutatie in het bestemmingsfonds ontvangen giften betreft de besteding van giften voor activiteiten voor bewoners. Zo is 't Höfke naar de dierentuin geweest, is er een beleef tv en een snoezelkar aangeschaft voor de PG-afdelingen op Kalorama en is er een bakwedstrijd "Heel Kalorama bakt" georganiseerd waarbij teams van medewerkers en bewoners het tegen elkaar opnamen.

In 2017 is een roadmap voor de ICT bij Kalorama opgesteld, met daarin een plan voor de verdere ontwikkeling en verbetering van de ICT organisatie. De kosten hiervoor zijn geraamd op € 564.187.

Kredietinstellingen hanteren vanwege toegenomen risico's toenemend een solvabiliteitsratio van minimaal 25% (in plaats van 20%). De solvabiliteit, zijnde het eigen vermogen uitgedrukt in een percentage van het totale vermogen, van Kalorama bedroeg over 2017 38% (2016: 32%).

5.1.5 TOELICHTING OP DE BALANS

PASSIVA

9. Voorzieningen

<i>Het verloop is als volgt weer te geven:</i>	Saldo per 1-jan-2017	Dotatie	Onttrekking	Vrijval	Saldo per 31-dec-2017
	€	€	€	€	€
- groot onderhoud	960.450	0	0	297.283	663.167
- reorganisatie	125.639	2.730	77.614	0	50.755
- persoonlijk levensfase budget	11.618	0	0	11.618	0
- jubileumverplichtingen	267.725	88.262	24.884	0	331.103
- langdurig zieken	334.205	363.352	264.559	103.382	329.616
- ERD Ziektewet	12.009	0	14.706	-2.697	0
Totaal voorzieningen	1.711.646	454.344	381.763	409.586	1.374.641

Toelichting in welke mate (het totaal van) de voorzieningen als langlopend moeten worden beschouwd:

31-dec-2017

Kortlopend deel van de voorzieningen (< 1 jr.)	689.621
Langlopend deel van de voorzieningen (> 1 jr.)	685.020
hiervan > 5 jaar	364.444

Toelichting per categorie voorziening:*Voorziening groot onderhoud*

De voorziening voor groot onderhoud is gebaseerd op het meerjaren onderhoudsplan. De voorziening is voldoende voor de opvang van de pieken in de planning en uitvoering van groot cyclisch onderhoud voor de komende jaren.

Voorziening voor reorganisatiekosten

De voorziening reorganisatiekosten is opgenomen op basis van het sociaal plan. Onder de voorziening zijn de vergoedingen en/of aanvullingen op uitkeringen opgenomen die worden betaald aan de werknemers met wie de arbeidsrelatie is/wordt beëindigd. De uitkeringen en aanvullingen zijn gebaseerd op het Raam Sociaal Plan en individuele afspraken.

Voorziening persoonlijk levensfase budget (PLB)

De voorziening persoonlijk levensfase budget (PLB) is in 2017 vrijgevallen, omdat de overgangsregeling geëindigd is. Het betrof een voorziening uit hoofde van een CAO verplichting in het kader van de overgangsregeling 50+. Het gold voor werknemers die 31-12-2011 in dienst zijn en toen tussen 50 en 55 jaar oud waren.

Voorziening jubileumverplichtingen

De voorziening jubileumverplichtingen is een voorziening gevormd voor de contante waarde van de op balansdatum bestaande verplichtingen tot toekomstige jubileumuitkeringen.

Voorziening langdurig zieken

De voorziening wordt gevormd ter dekking van de op de balansdatum bestaande verplichting inzake de loondoorbetaling van personeelsleden die per deze datum arbeidsongeschikt zijn en voor de transitievergoeding die mogelijk betaald moet worden voor slapende dienstverbanden.

Voorziening ERD Ziektewet

Met ingang van 1 januari 2014 is Kalorama eigen risicodragers geworden voor de Ziektewet. Voor eventuele toekomstige ziekte-uitkeringen werd een voorziening gevormd. Deze werd berekend door het percentage ZW wat in de WW-premie zit te berekenen. Met ingang van 1 januari 2018 wordt geen voorziening meer gevormd, maar komen de jaarlijkse kosten ten laste van de exploitatie.

5.1.5 TOELICHTING OP DE BALANS**PASSIVA****10. Langlopende schulden (nog voor meer dan een jaar)**

	31-dec-17	31-dec-16
<i>De specificatie is als volgt:</i>	€	€
Schulden aan banken	10.341.159	11.017.224
Totaal langlopende schulden (nog voor meer dan een jaar)	<u>10.341.159</u>	<u>11.017.224</u>
	2017	2016
<i>Het verloop is als volgt weer te geven:</i>	€	€
Stand per 1 januari	11.690.793	12.411.947
Bij: nieuwe leningen	0	0
Af: aflossingen	673.569	721.154
Stand per 31 december	<u>11.017.224</u>	<u>11.690.793</u>
Af: aflossingsverplichting komend boekjaar	676.065	673.569
Stand langlopende schulden per 31 december	<u>10.341.159</u>	<u>11.017.224</u>
<i>Toelichting in welke mate (het totaal van) de langlopende schulden als langlopend moeten worden beschouwd:</i>		
Kortlopend deel van de langlopende schulden (< 1 jr.), aflossingsverplichtingen	676.065	673.569
Langlopend deel van de langlopende schulden (> 1 jr.) (balanspost)	10.341.159	11.017.224
hiervan > 5 jaar	7.786.493	8.460.062

Voor een nadere toelichting op de langlopende schulden wordt verwezen naar de bijlage overzicht langlopende schulden.
De aflossingsverplichtingen komend boekjaar zijn verantwoord onder de kortlopende schulden.

Toelichting:

De verstrekte zekerheden voor de geborgde leningen bij het Waarborgfonds voor de Zorgsector luiden als volgt:

- hypothecaire zekerheid op bedrijfsgebouwen en -terreinen;
- pandrecht op de machines en installaties.

De reële waarde van de leningen is € 11.017.226 (2016: € 11.690.793).

11. Overige kortlopende schulden

	31-dec-17	31-dec-16
<i>De specificatie is als volgt:</i>	€	€
Crediteuren	693.506	662.173
Aflossingsverplichtingen komend boekjaar langlopende leningen	676.065	673.569
Belastingen en premies sociale verzekeringen	407.122	1.068.468
Schulden terzake pensioenen	88.960	384.673
Nog te betalen ORT volgens cao	0	493.420
Eindejaarsuitkering	92.502	0
Vakantiegeld	751.299	762.747
Vakantiedagen	719.790	690.720
Vooruitontvangen bedragen	36.085	0
Rekening-courantverhoudingen bewoners	38.324	38.564
Te betalen energiekosten	25.245	25.699
Diverse te betalen bedragen	66.879	38.788
Te betalen rente leningen	238.337	253.330
Salariskosten	282.398	285.085
Te betalen per 31 december	387.497	355.114
Totaal overige kortlopende schulden	<u>4.504.009</u>	<u>5.732.350</u>

5.1.5 TOELICHTING OP DE BALANS

PASSIVA

Toelichting:

AON heeft op verzoek van Kalorama onderzoek gedaan naar de gehanteerde premiekortingen in de jaren 2013-2016. De gevonden besparingen (premierekortingen) bedragen € 52k en zijn verwerkt als te vorderen bedrag onder de sociale lasten. De posten te betalen loonheffing en nog te betalen ORT volgens cao waren eind 2016 hoger door de extra uitbetalingen als gevolg van de cao verhogingen (reservering te betalen OR over vakantiedagen, salarisverhoging per oktober 2017 en een eenmalige uitkering van 1,2%). In de nieuwe cao is afgesproken dat de eindejaaruitkering in november wordt uitgekeerd. Hierdoor is de loonheffing hierover ook al in december 2017 afgedragen en staat niet als te betalen in de jaarrekening 2017. Dit heeft ook tot gevolg dat er een reservering voor één maand moet worden opgenomen voor de te betalen eindejaarsuitkering over december 2017.

Door een gewijzigde methodiek in de betaling van pensioennota's, is de schuld terzake pensioenen gedaald ten opzichte van vorig jaar.

Op de gereserveerde vakantiedagen is een opslag berekend voor de uit te betalen ORT op vakantiedagen ad € 61k.

De post "diverse te betalen bedragen" is hoger doordat er nu een bedrag ad € 21k aan is toegevoegd voor de te betalen premie WGA verzekering.

12. Niet in de balans opgenomen verplichtingen en niet in de balans opgenomen activa

Toelichting:

Huur- en leaseverplichtingen

Er zijn langlopende, onvoorwaardelijke verplichtingen aangegaan terzake huur en operationele leasing. De huur van hospice Bethlehem bedraagt voor 2018 € 56.216 en wordt na 01-01-2023 omgezet naar een overeenkomst voor onbepaalde tijd met een opzegtermijn van twee jaar. Er wordt één dag in de week een ruimte in Deventer gehuurd. Deze huur bedraagt voor 2018 € 4.420. De geleasede vervoermiddelen strekken tot zekerheid van de leaseverplichting. De operationele leasing wordt lineair over de leaseperiode in de resultatenrekening verwerkt. De lease van zes auto's en één bus bedraagt voor 2018 € 70.395. Deze lease heeft betrekking op contracten langer dan 1 jaar maar korter dan 5 jaar.

Onzekerheden opbrengstverantwoording

Als gevolg van materiële nacontroles door zorgkantoren, zorgverzekeraars en gemeenten op de gedeclareerde zorgprestaties en maatschappelijke ondersteuning kunnen correcties noodzakelijk zijn op de gedeclareerde productie. De effecten van eventuele materiële nacontroles zijn vooralsnog onzeker en daarom zijn er hiervoor geen verplichtingen opgenomen in de balans.

Mogelijke rechten of verplichtingen in het kader van de niet in de balans opgenomen regelingen

Verplichtingen uit hoofde van het macrobeheersinstrument

De wijkverpleging (de extramurale producten persoonlijke verzorging en verpleging) en de geriatrische revalidatiezorg (GRZ) worden bekostigd vanuit de ZVW. Voor zowel wijkverpleging als GRZ is het macrobeheersinstrument van toepassing op grond waarvan bij een overschrijding van het landelijk budgetplafond het mogelijk is dat zorgaanbieders basis hiervan een terugbetalingsverplichting opgelegd krijgen in 2018.

Bij het opstellen van de jaarrekening 2017 bestaat nog geen inzicht in de omvang van deze verplichting. Stichting Kalorama is niet in staat een betrouwbare inschatting te maken van de uit het macrobeheersinstrument voortkomende verplichting en deze te kwantificeren. Als gevolg daarvan is deze verplichting niet tot uitdrukking gebracht in de balans van de stichting per 31 december 2017.

Bovenstaande is in overeenstemming met de betreffende beleidsregel van de NZa met betrekking tot het Macrobeheersmodel geriatrische revalidatiezorg.

5.1.5 TOELICHTING OP DE BALANS

Obligoverplichting Waarborgfonds voor de Zorgsector (WFZ)

Als WFZ-deelnemer kan Stichting Kalorama via het obligo mederisicodragend zijn. Als het WFZ ondanks alle ingebouwde zekerheden op zijn garantieverplichtingen wordt aangesproken én in het extreme geval dat het WFZ-vermogen onvoldoende is om aan de garantieverplichting aan geldgevers te kunnen voldoen, dan kan het WFZ via de obligoverplichting een beroep doen op financiële hulp van de deelnemers. Deze hulp wordt in dat geval geboden in de vorm van renteloze leningen aan het WFZ. Het obligo bedraagt maximaal 3% van de restantschuld van de geborgde lening(en) van de deelnemer. Per balansdatum is de restantschuld van de geborgde leningen WFZ € 8.845.000, de obligoverplichting is ultimo 2017 maximaal € 265.350.

Investeringsverplichtingen

Eind 2017 bedraagt de aangeane investeringsverplichting voor instandhouding, installaties en inventaris totaal € 187.313

Medezeggenschap vastgoedplannen

De ondernemingsraad heeft adviesrecht ten aanzien van het aantrekken van een krediet en het doen van een belangrijke investering. Voor het aantrekken van een krediet voor de financiering van de vastgoedplannen is advies gevraagd. De ondernemingsraad heeft niet binnen de gevraagde tijd gereageerd. De bestuurder heeft daarop het besluit genomen om de offerte van de bank te accepteren. Tegen dit besluit heeft de ondernemingsraad bezwaar gemaakt en de Ondernemingskamer gevraagd het besluit nietig te verklaren.

5.1.6 MUTATIEOVERZICHT MATERIELE VASTE ACTIVA

	Bedrijfs- gebouwen en terreinen	Machines en installaties	Andere vaste bedrijfs- middelen, technische en administratieve uitrusting	Materiële vaste bedrijfsactiva in uitvoering en vooruitbetalingen op materiële vaste activa	Totaal
	€	€	€	€	€
Stand per 1 januari 2017					
- aanschafwaarde	28.750.263	5.532.462	10.099.378	164.619	44.546.722
- cumulatieve herwaarderingen	0	0	0	0	0
- cumulatieve afschrijvingen	17.454.362	2.344.904	8.069.845	0	27.869.111
Boekwaarde per 1 januari 2017	<u>11.295.901</u>	<u>3.187.558</u>	<u>2.029.533</u>	<u>164.619</u>	<u>16.677.611</u>
Mutaties in het boekjaar					
- investeringen	18.545	28.690	902.089	342.181	1.291.505
- herwaarderingen	0	0	0	0	0
- afschrijvingen	880.558	292.148	723.668	0	1.896.374
- bijzondere waardeverminderingen	0	0	0	0	0
- terugname bijz. waardeverminderingen	0	0	0	0	0
<i>- terugname geheel afgeschreven activa</i>					
.aanschafwaarde	0	0	0	0	0
.cumulatieve herwaarderingen	0	0	0	0	0
.cumulatieve afschrijvingen	0	0	0	0	0
<i>- desinvesteringen</i>					
aanschafwaarde	0	0	7.492	0	7.492
cumulatieve herwaarderingen	0	0	0	0	0
cumulatieve afschrijvingen	0	0	7.492	0	7.492
per saldo	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>
Mutaties in boekwaarde (per saldo)	<u>-862.013</u>	<u>-263.458</u>	<u>178.421</u>	<u>342.181</u>	<u>-604.869</u>
Stand per 31 december 2017					
- aanschafwaarde	28.768.808	5.561.152	10.993.975	506.800	45.830.735
- cumulatieve herwaarderingen	0	0	0	0	0
- cumulatieve afschrijvingen	18.334.920	2.637.052	8.786.021	0	29.757.993
Boekwaarde per 31 december 2017	<u>10.433.888</u>	<u>2.924.100</u>	<u>2.207.954</u>	<u>506.800</u>	<u>16.072.742</u>
<i>Afschrijvingspercentage</i>	0-10%	5-10%	10-25%	0,0%	

BIJLAGE

5.1.7 Overzicht langlopende schulden ultimo 2017

Leninggever	Afsluit-datum	Hoofdsom	Totale loop- tijd	Soort lening	Werke- lijke- rente	Restschuld 31 december 2016	Nieuwe leningen in 2017	Aflossing in 2017	Restschuld 31 december 2017	Restschuld over 5 jaar	Resterende looptijd in jaren eind 2017	Aflos- sings- wijze	Aflos-sing 2018	Gestelde zekerheden
		€			%	€	€	€	€	€			€	
BNG	1-feb-02	2.917.522	40	onderhands	3,28%	2.248.293	0	76.069	2.172.224	1.778.993	25	annuïtair	78.565	gemeentegarantie
Waterschapsbank	22-dec-03	1.000.000	20	onderhands	2,05%	350.000	0	50.000	300.000	0	6	lineair	50.000	waarborgfonds
Waterschapsbank	1-aug-06	1.000.000	40	onderhands	4,44%	750.000	0	25.000	725.000	600.000	29	lineair	25.000	waarborgfonds
Waterschapsbank	1-aug-06	1.000.000	20	onderhands	4,29%	500.000	0	50.000	450.000	200.000	9	lineair	50.000	waarborgfonds
Rabobank	14-aug-07	1.000.000	20	onderhands	4,73%	550.000	0	50.000	500.000	250.000	10	lineair	50.000	waarborgfonds
Rabobank	12-aug-08	2.000.000	20	onderhands	4,76%	1.200.000	0	100.000	1.100.000	600.000	11	lineair	100.000	waarborgfonds
Rabobank	12-aug-08	4.000.000	40	onderhands	4,77%	3.200.000	0	100.000	3.100.000	2.600.000	31	lineair	100.000	waarborgfonds
Rabobank	20-apr-14	3.337.500	15	onderhands	2,82%	2.892.500	0	222.500	2.670.000	1.757.500	11	lineair	222.500	waarborgfonds
Totaal						11.690.793	0	673.569	11.017.224	7.786.493			676.065	

5.1.8 TOELICHTING OP DE RESULTATENREKENING

BATEN

13. Opbrengsten zorgprestaties (en maatschappelijke ondersteuning)

De specificatie is als volgt:

	2017	2016
	€	€
Opbrengsten zorgverzekeringswet (exclusief subsidies)	3.245.908	3.504.771
Opbrengsten zorgverzekeringswet inzake zintuiglijk gehandicapten	136.433	250.662
Wettelijk budget voor aanvaardbare kosten Wlz-zorg (exclusief subsidies)	26.764.843	28.506.271
Correctie wettelijk budget voorgaande jaren	27.106	-609.742
Doorberekening omzet Aqua Viva (Berchmanianum)	0	-2.329.329
Kosten onderaannemerschap	-288.204	-224.238
Opbrengsten PGB	21.256	47.391
Opbrengsten Wmo	1.132.942	1.032.478
Overige zorgprestaties	5.693	1.377
Totaal	31.045.977	30.179.641

Toelichting:

De opbrengsten zorgverzekeringswet bestaan uit geriatrische revalidatiezorg (€ 1.635k), wijkverpleging (€ 1.088k) en eerstelijns verblijf (€ 523k). ELV werd in 2016 nog uitgevoerd door de zorgkantoren en was opgenomen onder de WLZ als subsidieregeling (€ 634k). In 2017 is de ELV overgegaan naar de zorgverzekeraars. Hierbij zijn andere tariefafspraken gemaakt, met name voor ELV hoog zijn de tarieven lager dan 2016. Daarnaast is er minder productie ELV geweest. Het verschil ad € 116k bestaat voor € 6k uit een prijsverschil en voor € 110k uit een hoeveelheidsverschil.

In 2017 zijn door ophoging van de tarieven extra middelen in de WLZ beschikbaar gekomen. Deze middelen zijn bedoeld om extra banen te creëren of contracten uit te breiden om zo te kunnen voldoen aan de personeelsnormen die in het kwaliteitskader zijn opgenomen. Kalorama heeft met deze tariefophoging € 184k extra WLZ middelen ontvangen.

In 2016 heeft Kalorama een fors bedrag aan omzet terug moeten nemen als gevolg van de uitkomsten van een materiële controle over 2014, totaal € 445k. Over 2017 zijn afspraken gemaakt met het zorgkantoor. Deze afspraken moeten nog worden geaccordeerd door de NZa. Voorzichtigheidshalve is daarom de omzet begeleidersvoorziening over 2017 niet meegenomen in het resultaat (€ 135k).

Aqua Viva (voorheen Berchmanianum) maakt met ingang van 2017 weer zelf productie afspraken met het zorgkantoor. In het wettelijk budget voor aanvaardbare kosten zat in 2016 € 2,3 mln. omzet met betrekking tot Berchmanianum.

14. Subsidies

De specificatie is als volgt:

	2017	2016
	€	€
Subsidie regeling palliatieve terminale zorg	151.300	108.246
Subsidie stageplaatsen zorg	127.850	116.349
Subsidie praktijkleren	67.744	58.134
Subsidie cofinanciering sectorplannen	83.033	21.200
Overige subsidies, waaronder loonkostensubsidies en EU-subsidies	18.137	7.693
Totaal	448.064	311.622

Toelichting:

Het subsidiebedrag voor palliatief terminale zorg is in 2017 per gast met 37% gestegen.

De subsidie cofinanciering sectorplannen was nieuw in 2016. Het bedrag wat we zouden ontvangen, was lastig in te schatten.

Hierdoor is over 2016 meer subsidie ontvangen dan verwacht.

5.1.8 TOELICHTING OP DE RESULTATENREKENING

BATEN

15. Overige bedrijfsopbrengsten

De specificatie is als volgt:

	2017	2016
	€	€
Overige dienstverlening (waaronder 2e-4e geldstroom UMC's voor onderzoek):		
- eerstelijns behandelingen	42.750	50.096
- maaltijdvoorziening	22.091	29.950
- maaltijdvoorziening derden	22.470	17.844
Overige opbrengsten (waaronder vergoeding voor uitgeleend personeel en verhuur onroerend goed):		
- overige diensten	61.430	73.031
- eigen bijdragen cliënten verblijf hospice	114.260	117.635
Totaal	<u>263.001</u>	<u>288.556</u>

Toelichting:

De opbrengsten overige diensten is met name lager doordat er € 16k minder aan inkoopbonussen is ontvangen dan in 2016. De bedbezetting op het hospice was over 2017 gemiddeld 78% en daarmee iets lager dan in 2016 (80%).

LASTEN

16. Personeelskosten

De specificatie is als volgt:

	2017	2016
	€	€
Lonen en salarissen	16.948.075	17.238.899
Sociale lasten	2.765.315	2.995.761
Pensioenpremies	1.394.561	1.377.138
Andere personeelskosten	568.854	503.863
Subtotaal	<u>21.676.805</u>	<u>22.115.661</u>
Personeel niet in loondienst	437.216	281.678
Totaal personeelskosten	<u>22.114.021</u>	<u>22.397.339</u>
Gemiddeld aantal personeelsleden op basis van full-time eenheden	<u>421</u>	<u>416</u>
Aantal personeelsleden dat buiten Nederland werkzaam is	0	0

Toelichting:

De personeelsformatie is gestegen naar 421 fte. De gemiddelde personeelskosten per fte zijn gedaald van € 55k in 2016 naar het niveau in 2015, namelijk € 53k in 2017. In 2016 waren de salariskosten uitzonderlijk hoog door correcties naar aanleiding van de nieuwe cao VVT. De personeelskosten uitgedrukt in een percentage van de omzet daalden van 74% in 2016 naar 70% in 2017. De lonen en salarissen worden hierna verder gespecificeerd en toegelicht.

Tot en met de jaarrekening 2016 werd de vakantietoelage onder de sociale lasten gepresenteerd. Dit is in de jaarrekening 2017 geherrubriceerd naar de lonen en salarissen (€ 1.078k). Hiertoe zijn ook de vergelijkende cijfers 2016 aangepast (€ 1.074k).

Het aandeel van de kosten voor personeel niet in loondienst is gestegen van 1,3% van de totale personeelskosten in 2016 naar 2,0% in 2017. In 2017 is ondersteuning geweest bij het zorgbureau (kosten € 88k); dit betrof administratieve ondersteuning als gevolg van een niet opgevulde vacature, maar ook ondersteuning op het gebied van het in kaart brengen van de processen rondom zorgbemiddeling en -administratie. Gedurende een gedeelte van 2017 zijn twee interimmanagers ingehuurd (totaal € 55k). Om teams te ondersteunen in de kanteling naar zelforganisatie wordt een extra coach ingehuurd sinds 2017 (€ 43k). Er is een externe inkoper ingehuurd (€ 41k) om de processen rondom inkoop verder te professionaliseren.

5.1.8 TOELICHTING OP DE RESULTATENREKENING

LASTEN

	2017	2016
	€	€
<i>De lonen en salarissen zijn als volgt te specificeren:</i>		
Bruto salarissen	15.698.945	15.573.066
Voorziening langdurig zieken	-4.589	96.574
Uitkering bij ontslag	51.524	179.123
Onregelmatigheidstoelage	1.408.835	1.588.155
Subtotaal	17.154.715	17.436.918
Doorberekende salariskosten	-206.640	-213.019
Subsidie promotieonderzoek	0	15.000
Totaal lonen en salarissen	16.948.075	17.238.899

Toelichting:

In 2016 was de onregelmatigheidstoelage eenmalig hoger doordat er een reservering ad € 500k was opgenomen voor de in de cao VVT afgesproken schikking voor ORT over vakantiedagen).

Onder subsidie promotieonderzoek was in 2016 een correctie ad € 15k opgenomen voor de subsidie van het wetenschappelijk onderzoek wat niet ontvangen zal worden.

	2017	2016
	€	€
<i>De andere personeelskosten zijn als volgt te specificeren:</i>		
Wervingskosten	20.520	18.127
Opleidingskosten	197.244	137.522
Dienstkleding	56.666	70.057
Vergoedingen	122.456	122.953
Kosten Arbo	125.318	119.551
Diverse personeelskosten	46.650	35.653
Totaal andere personeelskosten	568.854	503.863

Toelichting:

De andere personeelskosten zijn met name gestegen door de hogere scholingskosten in het kader van zelforganisatie. In 2017 is hieraan € 47k besteed.

Onder subsidie promotieonderzoek was in 2016 een correctie ad € 15k opgenomen voor de subsidie van het wetenschappelijk onderzoek wat niet ontvangen zal worden.

17. Afschrijvingen op materiële vaste activa

	2017	2016
	€	€
<i>De specificatie is als volgt:</i>		
Afschrijvingen:		
- materiële vaste activa	1.896.374	1.841.412
- boekwinst resp. -verlies verkoop activa	-2.000	5.933
Totaal afschrijvingen	1.894.374	1.847.345

Toelichting:

In het najaar van 2016 is het vastgoed masterplan van Kalorama vastgesteld. In dit geactualiseerde plan is het vastgoed van Kalorama met bestaande beleidsuitgangspunten en visie getoetst aan de actualiteit. Om tot toekomstbestendig vastgoed te komen, zal het bestaande op de locatie Kalorama worden gesloopt en zal daarvoor in de plaats nieuwbouw komen. Om die reden is vanaf 2016 tot het moment van sloop een versnelde afschrijving van dit vastgoed ingezet, zodat op moment van sloop de boekwaarde nihil is. Deze versnelde afschrijving bedraagt € 404k (2016: € 350k).

5.1.8 TOELICHTING OP DE RESULTATENREKENING

LASTEN

18. Overige bedrijfskosten

De specificatie is als volgt:

	2017	2016
	€	€
Voedingsmiddelen en hotelmatige kosten	2.342.052	2.247.328
Algemene kosten	1.561.118	1.326.114
Cliënt- en bewonersgebonden kosten	1.184.033	1.195.751
Onderhoud en energiekosten	1.055.192	1.043.124
Huur en leasing	59.805	59.750
Dotaties en vrijval voorzieningen	-297.283	-74.002
Totaal overige bedrijfskosten	5.904.917	5.798.065

De voedingsmiddelen en hotelmatige kosten zijn als volgt te specificeren:

	2017	2016
	€	€
Voedingsmiddelen en restauratieve kosten	941.787	922.878
Andere hotelmatige kosten:		
- Huishoudelijke- en inrichtingskosten	808.322	720.576
- Linnenvoorziening	391.991	394.404
- Vervoerkosten	199.952	209.470
Totaal voedingsmiddelen en hotelmatige kosten	2.342.052	2.247.328

De algemene kosten zijn als volgt te specificeren:

	2017	2016
	€	€
Kantoorkosten, automatisering en communicatiekosten	618.904	524.948
Lidmaatschappen, accountants- en advieskosten	416.392	409.641
Reis- en verblijfskosten, kosten toezicht en medezeggenschap en representatie	256.516	187.369
Verzekeringen, belastingen en heffingen	195.927	193.955
Voorziening dubieuze debiteuren	73.379	10.201
Totaal algemene kosten	1.561.118	1.326.114

Toelichting:

In 2017 is het cliëntportaal gelanceerd. Hiermee hebben (familieleden van) cliënten inzage in een deel van hun elektronisch cliëntendossier. Ondersteuning hiervoor door De Heer Software kostte € 20k. De salarisverwerking kostte in 2017 € 10k meer als gevolg van de verwerking van de uitkomsten van cao afspraken. AON doet op verzoek van Kalorama onderzoek naar de gehanteerde premiekortingen in de jaren 2013-2106. De kosten hiervoor zijn € 22k, de gevonden besparingen (premierekortingen) bedragen € 52k en zijn verwerkt onder de sociale lasten. In 2017 zijn meer televisies op afdelingen aangeschaft (€ 7k meer); dit betreft vervanging van oude toestellen en extra televisies doordat er huiskamers bij zijn gekomen. De telefoonkosten zijn ten opzichte van vorig jaar € 10k hoger doordat er meer medewerkers gebruik maken van een laptop met internet voor toegang op afstand.

In 2017 is de huisstijl van Kalorama vernieuwd. Kosten voor de ontwikkeling hiervan bedroegen € 41k. Als gevolg hiervan is ook voor € 10k meer besteed aan drukwerk. De vergoeding voor de Raad van Toezicht is ten opzichte van vorig jaar met € 11k gestegen. Op geleide van de WNT-2 en advisering van de NVTZ is in 2016 besloten deze honorering in drie jaren telkens met 15% te verhogen, om zo enigszins in de pas te blijven met de landelijke richtlijnen ter zake.

5.1.8 TOELICHTING OP DE RESULTATENREKENING

LASTEN

	2017	2016
	€	€
<i>De cliënt- en bewonersgebonden kosten zijn als volgt te specificeren:</i>		
Laboratorium onderzoeken	53.488	59.619
Geneesmiddelen	492.050	497.630
Overige medische behoeften	102.923	113.988
Agogie, therapie en ontspanning en persoonlijke verzorging bewoners	86.692	99.387
Medische systemen en hulpmiddelen	448.880	425.127
Totaal cliënt- en bewonersgebonden kosten	<u>1.184.033</u>	<u>1.195.751</u>

	2017	2016
	€	€
<i>De onderhoud- en energiekosten zijn als volgt te specificeren:</i>		
Onderhoud wegen, tuinen en siertuinen	54.809	40.691
Onderhoud gebouwen	127.538	129.020
Onderhoud installaties	389.337	342.558
Energiekosten	483.508	530.855
Totaal onderhoud- en energiekosten	<u>1.055.192</u>	<u>1.043.124</u>

19. Financiële baten en lasten

	2017	2016
	€	€
<i>De specificatie is als volgt:</i>		
Rentebaten	1.726	12.278
Subtotaal financiële baten	<u>1.726</u>	<u>12.278</u>
Rentelasten	-437.955	-464.792
Waardeveranderingen financiële vaste activa	-10.300	-10.300
Subtotaal financiële lasten	<u>-448.255</u>	<u>-475.092</u>
Totaal financiële baten en lasten	<u>-446.529</u>	<u>-462.814</u>

Toelichting:

De rentepercentages op de banktegoeden zijn nagenoeg nihil, waardoor de rentebaten zijn gedaald.

5.1.8 TOELICHTING OP DE RESULTATENREKENING

LASTEN

20. Wet normering topinkomens (WNT)

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de volgende op Stichting Kalorama van toepassing zijnde regelgeving: het WNT-maximum voor de zorg, totaalscore 9 en klasse III. Het bezoldigingsmaximum in 2017 voor Stichting Kalorama is € 146.000. Het weergegeven individuele WNT-maximum is berekend naar rato van de omvang (en voor topfunctionarissen tevens de duur) van het dienstverband, waarbij voor de berekening de omvang van het dienstverband nooit groter kan zijn dan 1,0 fte. Het individuele WNT-maximum voor de leden van Raad van Toezicht bedraagt voor de voorzitter 15% en voor de overige leden 10% van het bezoldigingsmaximum, berekend naar rato van de duur van het dienstverband.

Bezoldiging topfunctionarissen

Bezoldiging (gewezen) topfunctionarissen:

	Mevr. Drs. G.P. van Deutekom bestuurder	Dhr. Mr. C.F.J. Heesmans MBA bestuurder a.i.	Mevr. Drs. C.M. Verseveldt bestuurder a.i.	Dhr. W.L.V. van Boerdonk bestuurder a.i.
Functie(s)				
Aanvang en einde functievervulling in 2017	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband 2017 (in fte)	1,11	1,00	0,67	1,11
Gewezen topfunctionaris?	nee	ja	ja	ja
(Fictieve) dienstbetrekking?	ja	ja	ja	ja
Bezoldiging				
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	138.915	83.237	57.117	111.714
Beloningen betaalbaar op termijn	11.083	8.810	5.730	11.032
<i>Subtotaal</i>	<i>149.998</i>	<i>92.047</i>	<i>62.847</i>	<i>122.746</i>
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	146.000			
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	0	0	0	0
Totale bezoldiging 2017	149.998	92.047	62.847	122.746
Gegevens 2016				
Aanvang en einde functievervulling in 2016	1/2 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband 2016 (in fte)	1,11	1,00	0,89	1,11
Bezoldiging 2016				
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	127.315	89.907	77.365	111.685
Beloningen betaalbaar op termijn	9.942	9.241	7.520	10.838
Totale bezoldiging 2016	137.257	99.148	84.885	122.523

Toelichting:

De bezoldiging van de bestuurder is lager dan de WNT-1 norm (€ 170k), maar hoger dan de WNT-2 norm (€ 146k). Omdat de arbeidsovereenkomst van de bestuurder is getekend in 2015, is het overgangsrecht van toepassing. Dit betekent dat het salaris van de bestuurder van 2016 tot en met 2019 gelijk mag blijven. Vanaf 2020 moet het salaris in drie jaar worden afgebouwd, zodat het per 1-1-2023 binnen de WNT norm valt.

5.1.8 TOELICHTING OP DE RESULTATENREKENING

LASTEN

Bezoldiging toezichthoudende topfunctionarissen:

	Dhr. Drs. W.J. de Cloe	Dhr. Mr. E.A.M. Kerckhoffs	Dhr. Drs. E.J.J. Fransen	Dhr. H.M.J. Jeukens MIM
Functie(s)		vice voorzitter		
Aanvang en einde functievervulling in 2017	voorzitter RvT 1/1 - 31/12	/ secretaris RvT 1/1 - 31/12	lid RvT 1/1 - 31-12	lid RvT 1/1 - 31-12
Bezoldiging				
Bezoldiging	10.488	9.019	7.489	7.489
Individueel WNT-maximum	21.900	14.600	14.600	14.600
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	0	0	0	0
Totale bezoldiging 2017	10.488	9.019	7.489	7.489
Gegevens 2016				
Aanvang en einde functievervulling in 2016	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Bezoldiging 2016				
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	9.334	7.998	5.692	6.110
Beloningen betaalbaar op termijn	0	0	0	0
Totale bezoldiging 2016	9.334	7.998	5.692	6.110
Functie(s)				
Aanvang en einde functievervulling in 2017	Mevr. Prof. Dr. M.W.G. Nijhuis lid RvT 1/1 - 31/12	Mevr.Mr.Dr. M.B.J. Thijssen lid RvT 1/1 - 31/12	Mevr. S.V. Orlova MSc RA lid RvT 1/1 - 31/12	
Bezoldiging				
Bezoldiging	7.489	5.991	5.991	
Individueel WNT-maximum	14.600	14.600	14.600	
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	0	0	0	
Totaal bezoldiging 2017	7.489	5.991	5.991	
Gegevens 2016				
Aanvang en einde functievervulling in 2016	1/1 - 31/12	29/4 - 31/12	14/12 - 31/12	
Bezoldiging 2016				
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	6.400	5.210	0	
Beloningen betaalbaar op termijn	0	0	0	
Totale bezoldiging 2016	6.400	5.210	0	

Toelichting:

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen functionarissen die in 2017 een bezoldiging boven het individuele WNT-maximum hebben ontvangen . Er zijn in 2017 geen ontslaguitkeringen betaald aan overige functionarissen die op grond van de WNT dienen te worden vermeld, of die in eerdere jaren op grond van de WOPT of de WNT vermeld zijn of hadden moeten worden.

5.1.8 TOELICHTING OP DE RESULTATENREKENING

LASTEN

21. Honoraria accountant

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
De honoraria van de accountant over 2017 zijn als volgt:		
1 Controle van de jaarrekening	34.921	31.070
2 Overige controlewerkzaamheden (w.o. Regeling AO/IC en Nacalculatie)	27.496	22.664
3 Fiscale advisering	1.146	0
4 Niet-controlediensten	75.132	0
Totaal honoraria accountant	<u>138.695</u>	<u>53.734</u>

Toelichting:

Bovengenoemde honoraria betreffen de door de accountant gebudgetteerde bedragen voor de uit te voeren controles. In het budget van de accountant is voor 2017 rekening gehouden met de de controle in het kader van de WNT (€ 6.544). De niet-controlediensten betreft de advisering van EY Montesquieu inzake financiering van de bouwplannen.

22. Transacties met verbonden partijen

Van transacties met verbonden partijen is sprake wanneer een relatie bestaat tussen de instelling, haar deelnemingen en hun bestuurders en leidinggevende functionarissen.

Er hebben zich geen transacties met verbonden partijen voorgedaan op niet-zakelijke grondslag.

De bezoldiging van de bestuurders en toezichthouders die in het kader van de WNT verantwoord worden, is opgenomen onder punt 20.

5.1.9 VASTSTELLING EN GOEDKEURING

Vaststelling en goedkeuring jaarrekening

De raad van bestuur van Stichting Kalorama heeft de jaarrekening 2017 opgemaakt en vastgesteld in de vergadering van 2 mei 2018.

De raad van toezicht van de Stichting Kalorama heeft de jaarrekening 2017 goedgekeurd in de vergadering van 2 mei 2018.

Resultaatbestemming

Het resultaat wordt verdeeld volgens de resultaatverdeling in paragraaf 5.1.2.

Gebeurtenissen na balansdatum

Voor zover bekend zijn er geen gebeurtenissen na balansdatum die invloed hebben op de gepresenteerde jaarrekening.

Ondertekening door bestuurders en toezichthouders

Beek (Berg en Dal), 2 mei 2018, was getekend

Raad van Bestuur

Mevr. Drs. G.P. van Deutekom - van de Laar

Voorzitter Raad van Toezicht

Dhr. H.M.J. Jeukens MIM

Secretaris Raad van Toezicht

Dhr. Mr. A.A.M. Kerckhoffs

Lid Raad van Toezicht

Dhr. Drs. E.J.J. Fransen

Lid Raad van Toezicht

Mevr. S.V. Orlova MSc RA

Lid Raad van Toezicht

Mevr. Prof. Dr. M.W.G. Nijhuis - van der Sanden

Lid Raad van Toezicht

Mevr. Mr. Dr. M.B.J. Thijssen

5.2 OVERIGE GEGEVENS

5.2 OVERIGE GEGEVENS

5.2.1 Statutaire regeling resultaatbestemming

In de statuten is bepaald, conform artikel 2.4, dat het uitkerings- en bestedingsbeleid van de stichting zodanig dient te zijn dat de stichting blijvend kan worden aangemerkt als algemeen nut beogende instelling als bedoeld in artikel 5b van de Algemene wet rijksbelastingen.

5.2.2 Nevenvestigingen

Stichting Kalorama heeft geen nevenvestigingen.

5.2.3 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

De controleverklaring van de onafhankelijke accountant is opgenomen op de volgende pagina.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de raad van toezicht en de raad van bestuur van Stichting Kalorama

Verklaring over de in de jaarverslaggeving opgenomen jaarrekening 2017

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2017 van Stichting Kalorama te Berg en Dal gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in de jaarverslaggeving opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Kalorama op 31 december 2017 en van het resultaat over 2017 in overeenstemming met de Regeling verslaggeving WTZi (RvW).

De jaarrekening bestaat uit:

- ▶ de balans per 31 december 2017;
- ▶ de resultatenrekening over 2017;
- ▶ de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Controleprotocol Wet normering topinkomens (WNT) 2017 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Kalorama zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Geen controlewerkzaamheden verricht ten aanzien van de klassenindeling bezoldigingsmaximum 2015/2014

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2017 hebben wij het bezoldigingsmaximum WNT 2015/2014 zoals bepaald en verantwoord door de zorginstelling als uitgangspunt gehanteerd voor onze controle en hebben wij geen werkzaamheden verricht op de totstandkoming van dit bezoldigingsmaximum 2015/2014.

Verklaring over de in de jaarverslaggeving opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat de jaarverslaggeving andere informatie, die bestaat uit:

- ▶ de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- ▶ met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- ▶ alle informatie bevat die op grond van de RvW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten van de RvW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

De raad van bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de overige gegevens in overeenstemming met de RvW.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van de raad van bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

De raad van bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de RvW. In dit kader is de raad van bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die de raad van bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de raad van bestuur afwegen of de zorginstelling in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet de raad van bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij de raad van bestuur het voornemen heeft om de zorginstelling te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

De raad van bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de zorginstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de zorginstelling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Controleprotocol WNT 2017, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- ▶ het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- ▶ het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de zorginstelling;
- ▶ het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de raad van bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- ▶ het vaststellen dat de door de raad van bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de zorginstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een zorginstelling haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- ▶ het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen;
- ▶ het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Arnhem, 16 mei 2018

Ernst & Young Accountants LLP

w.g. drs. G.J.P. den Brok RA